

7. december 2021 • CB • Side 1 af 13

Notat til BEU om folkepensionen

Indhold

Danmark har et meget stærkt pensionssystem	2
Antal folkepensionister og udviklingen i udgifterne til folkepension	5
Folkepensionisternes indkomst – man bliver ikke forgyldt af en folkepension	6
Folkepensionen stiger for lidt i 2022	8
Der ofres for lidt politisk opmærksomhed på pensionsproblemer.....	11
Bilag. Lønudviklingen over 10 år.....	13

Danmark har et meget stærkt pensionssystem

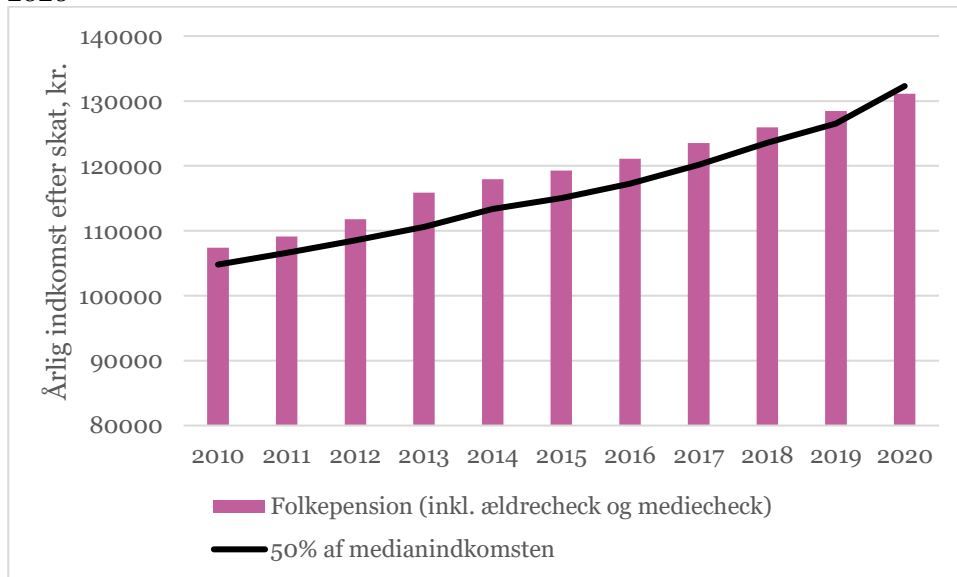
Det danske pensionssystem er kåret som et af verdens bedste fordi:

- Folkepensionen med tillæg, fx ældrecheck og boligstøtte, samt gratis ydelser inden for sundhed, omsorg og pleje beskytter mod fattigdom
- Arbejdsmarkedspensionerne sikrer, at fremtidens pensionister får højere levestandard end de nuværende, så mange i fremtiden kan bevare den levestandard, de havde som erhvervsaktive
- Højere pensionsalder og øget opsparing sikrer den finanspolitiske holdbarhed ved at reducere udgifter til folkepension og skabe plads til øgede udgifter til omsorg og pleje, der følger med den demografiske udvikling

Fra 2010 til 2019 har folkepensionen med ældrecheck og mediecheck alene været nok til at sikre en enlig folkepensionist en indkomst efter skat, der er over "lavindkomstgrænsen" på 50% af medianindkomsten, jf. figur 1. Det skal bemærkes, at langt de fleste folkepensionister med lav indkomst også modtager andre ydelser, fx boligstøtte.

I 2020 er folkepensionen efter skat imidlertid under lavindkomstgrænsen. Da det er en relativ indkomstgrænse, afspejler det, at der er andre indkomster, som er steget relativt mere end folkepensionen.

Figur 1. Udvikling i folkepension efter skat (enlig folkepensionist) og lavindkomstgrænse 2010-2020

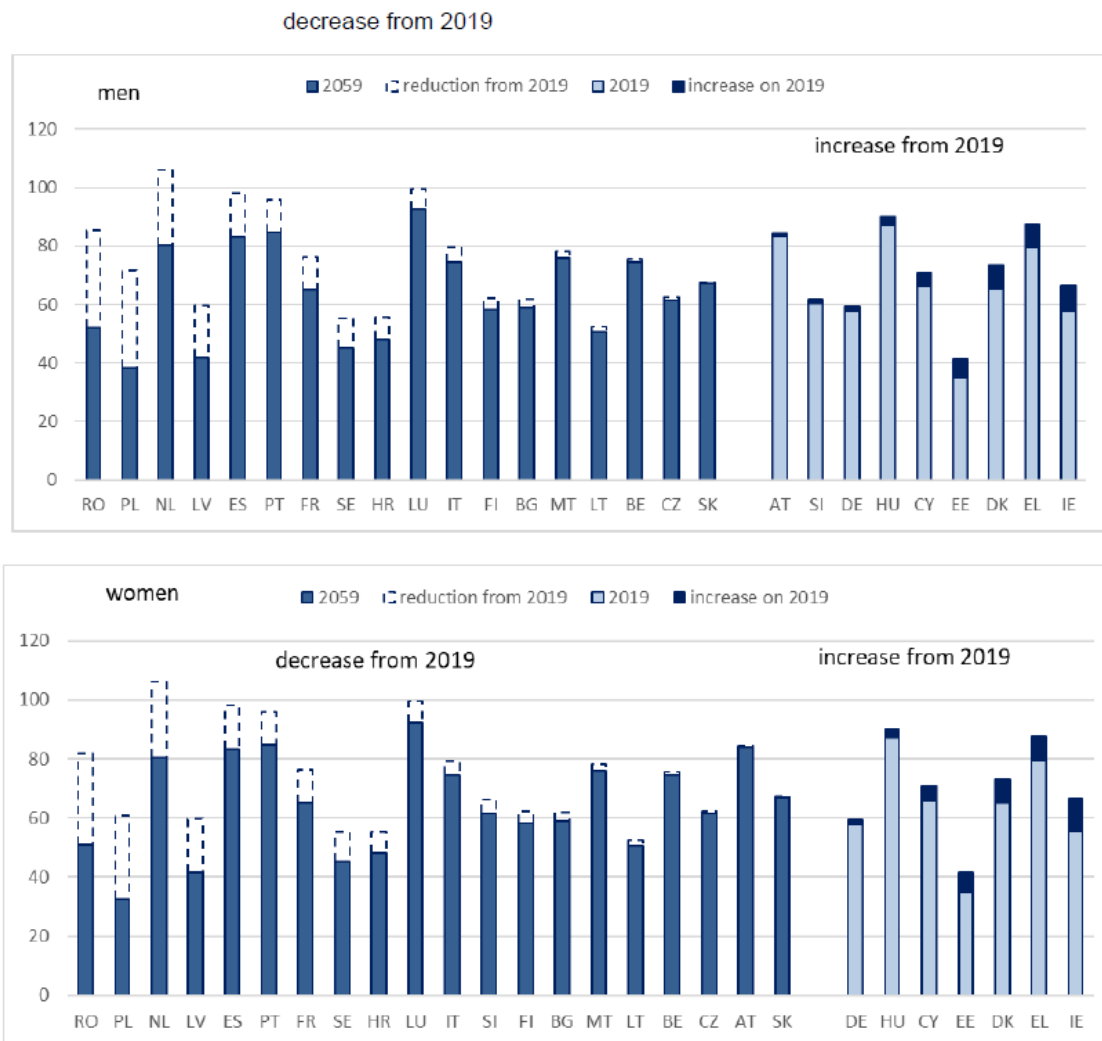

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på Finansministeriets Familietypemodell.

Udviklingen i den samlede indkomst for fremtidens pensionister afviger markant fra udviklingen i de fleste EU-lande, fordi fremtidige pensionister i Danmark kan se frem til højere pension end nutidens pensionister, selvom den offentlige pension falder (forudsat at de fortsætter med at indbetale til arbejdsmarkedspensionsordninger). Det fremgår, når man ser på den "teoretiske dækningsgrad" (TRR: Theoretical Replacement Rate) målt ud fra fælles EU-forudsætninger om 40 år på arbejdsmarkedet etc. Dvs. ud fra pensionssystemets "teoretiske egenskaber". Kompensationsgraden vil formentlig være højere i praksis, fordi de fleste danskere må forventes at

tilbringe mere end 40 år på arbejdsmarkedet, hvis de – som forudsat i beregningen af TRR – arbejder frem til pensionsalderen, der forventes at være over 70 år i 2070, jf. figur 2.

Figur 2. Udsigt til stigende ”teoretisk dækningsgrad” (TRR) for fremtidens pensionister i Danmark – i modsætning til de fleste EU-lande

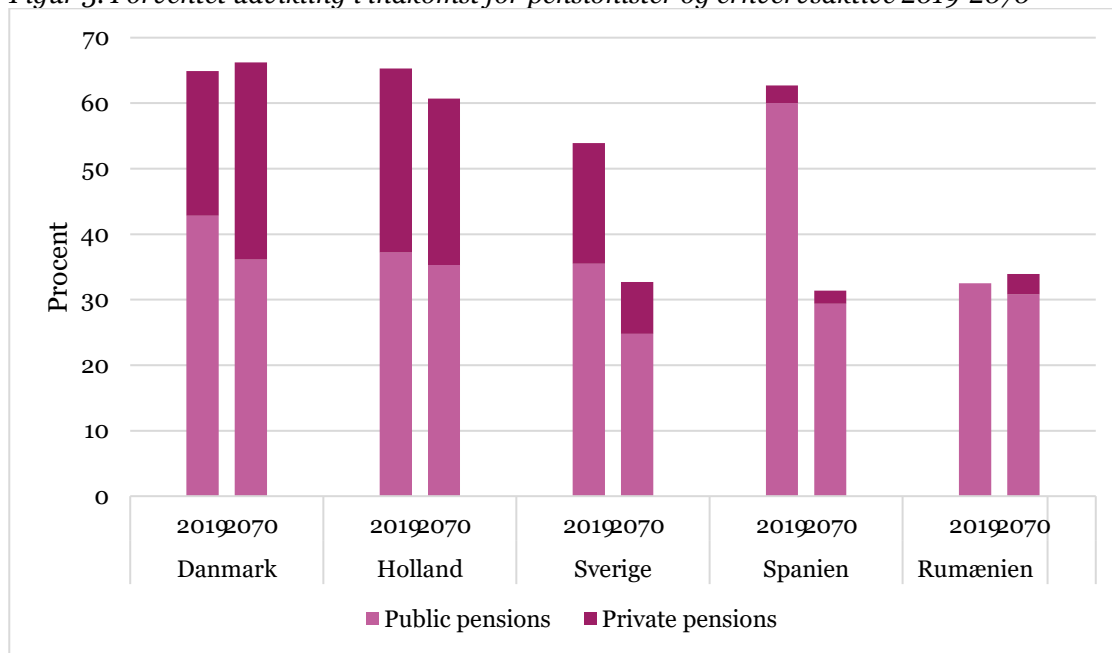
Note: In some countries such as Belgium and France, a full pension is not granted under the base-case conditions.
Source: OECD and Member States.

Kilde: EU Pension adequacy report 2021 figur 24.

Det er ikke kun i ”teoretiske” beregninger, at udviklingen tegner lovende for fremtidens pensionister. Det gælder også, når EU laver prognoser for udviklingen i pensionisternes økonomi sammenlignet med erhvervsaktive. I gennemsnit forventer EU, at danske pensionisters indkomst stiger mere end indkomsten for erhvervsaktive (benefit ratio) frem til 2070, og pensionen stiger i forhold til lønnen før overgang til pension (replacement rate). Sammenlignet med lande som fx Holland og Sverige ser udviklingen mere gunstig ud for fremtidens pensionister i Danmark, jf. figur 3 og figur 4. Pensionen

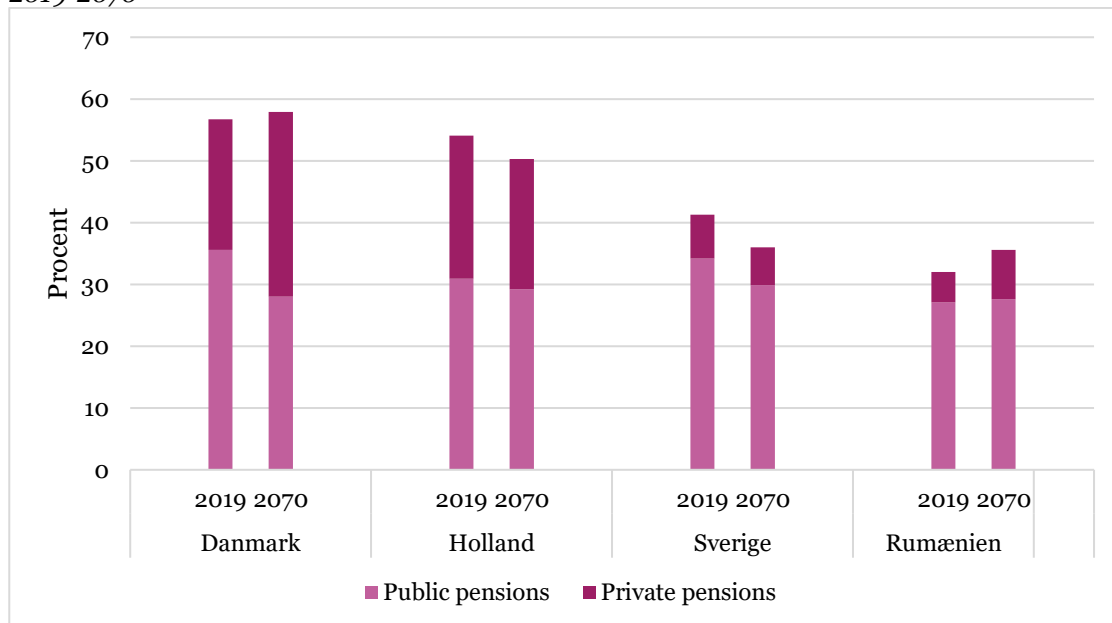
i andre lande i Europa forventes at falde, fordi udbetalingen skal strækkes over flere år, når pensionsalderen ikke hæves.

Figur 3. Forventet udvikling i indkomst for pensionister og erhvervsaktive 2019-2070

Kilde: EU The 2021 Ageing Report, tabel II.I.17 (Benefit ration, dvs. gennemsnitlig pension divideret med gennemsnitlig løn)

Figur 4. Forventet udvikling i dækningsgrad for pension i forhold til indkomst før pensionering 2019-2070

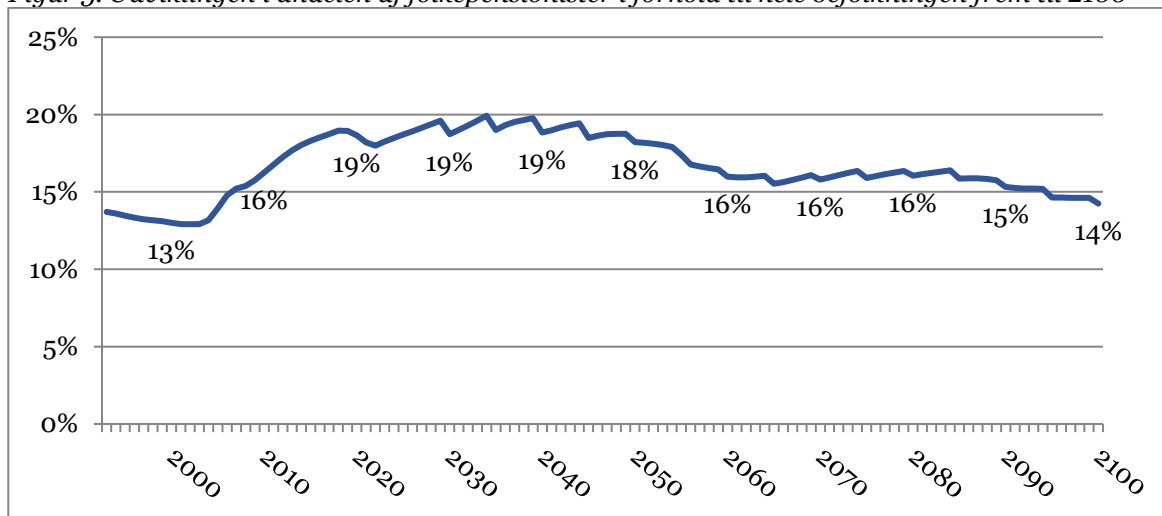

Kilde: EU The 2021 Ageing Report, Tabel II.I.18 (Replacement rate, dvs. gennemsnitlig pension for nypensioneret divideret med gennemsnitlønningen ved tilbagetrækning)

Antal folkepensionister og udviklingen i udgifterne til folkepension

I januar 2021 var der knap 1,1 mio. folkepensionister i Danmark. Heraf har ca. 30.000 ikke boet længe nok i Danmark til at være berettiget til fuld pension. Antallet af folkepensionister er faldet fra 1.106.000 i januar 2019 til 1.064.000 i juni 2021, fordi pensionsalderen er sat op fra 65 år i 2018 til 66½ år i 2021, og den stiger til 67 år i 2022. Andelen af folkepensionister i befolkningen forventes at falde frem til 2100 i takt med den stigende pensionsalder, jf. figur 5.

Figur 5. Udviklingen i andelen af folkepensionister i forhold til hele befolkningen frem til 2100

Kilde: Ældre i Tal – Befolkning og fremtid - 2021. Ældre Sagen oktober 2021.

De offentlige udgifter til pensioner målt i forhold til BNP udviser en faldende tendens i Danmark, jf. figur 6. Det er en anden udvikling end i de fleste EU-lande. Det skyldes, at det i Danmark er aftalt at tilpasse pensionsalderen til den stigende levealder, og at den private pensionsopsparing i arbejdsmarkedspensionsordninger mv. er så stor, at pensionsudbetalinger herfra forventes at indebære en reduktion af folkepensionen for mange pensionister.

Figur 6. Forventet udvikling i bruttoudgift til offentlige pensioner i pct. af BNP fra 2019 til 2070

Kilde: EU - The 2021 Ageing report

Folkepensionisternes indkomst – man bliver ikke forgyldt af en folkepension

Mere end halvdelen af folkepensionisterne har i dag så lav indkomst, at de får fuld folkepension, dvs. fuldt grundbeløb og fuldt pensionstillæg, og lidt over 1/3 har så lav en indkomst, at de har en personlig tillægsprocent på 100%. De har råd til dagligdagen, men uforudsete udgifter kan vælte budgettet.

Tabel 1. Indkomst for folkepensionister med fuldt pensionstillæg i 2021 (ca. 58% af folkepensionisterne i 2021, når pensionister, der ikke får fuldt pensionstillæg pga. brøkpension, medregnes)

	Fuld folkepension og personlig tillægsprocent på 100		Fuld folkepension og personlig tillægsprocent 99 – 0 (men fuldt pensionstillæg)	
	Min. indkomst	Max. indkomst	Min. indkomst	Max. indkomst
Enlig pensionist				
Med ældrecheck – før skat	187 816	223 316	222 242	257 928
efter skat	135 395	157 427	156 760	178 627
Uden ældrecheck – før skat	169 216	204 716	203 828	257 928
efter skat	123 852	145 883	145 332	178 627
Pensionist par				
Med ældrecheck – før skat	143 752	177 632	176 766	212 550
efter skat	108 049	129 126	128 588	150 800
Uden ældrecheck – før skat	134 452	159 232	158 550	212 550
efter skat	102 277	117 705	117 281	150 800

Kilde: Egne beregninger på Finansministeriets Familietypemodul for medlem af folkekirken i gennemsnitskommune. I max. indkomst er medregnet den indkomst, man kan have udover folkepensionen og samtidig bevare fx fuld ældrecheck. Faldet fra søjle 2 til søjle 3 skyldes, at mediechecken falder væk, når den personlige tillægsprocent er under 100. Udover ovenstående indkomst indgår arbejdsindkomst op til 122.004 kr. ikke i modregningen, dvs. indkomsten kan i princippet være 122.004 kr. højere end vist.

I 2021 er indkomsten for en enlig folkepensionist, der alene modtager folkepensionen, ældrecheck og mediecheck, 11.300 kr. om måneden, jf. tabel 1 (135.395 kr./12). De fleste folkepensionister har indkomst udover folkepensionen fx ATP, men for en enlig, der modtager fuld ældrecheck, er indkomsten efter skat højest 13.100 kr. om måneden (157.427 kr./12).

Herudover er der folkepensionister med en personlig tillægsprocent på 100, som har for stor likvid formue til at få ældrecheck. Her har en enlig en indkomst mellem 10.300 kr. og 12.200 kr. efter skat.

Der er knap 400.000 folkepensionister med en personlig tillægsprocent på 100, heraf får lidt over halvdelen ældrecheck, mens resten har for stor likvid formue til at få ældrechecken. (Antallet omfatter både enlige og par. Gifte og samlevende får mindre pension, fordi leveomkostningerne for et par typisk er lavere pr. person end for en enlig).

Den lave regulering af folkepensionen på 1,2 pct. i 2022 betyder, at disse ca. 400.000 folkepensionister kan se frem til en stigning i pensionen på kun lidt over 100 kr. om måneden, hvis de er enlige, og under 100 kr., hvis de er samlevende.

Folkepensionen stiger for lidt i 2022

Folkepensionen reguleres med lønudviklingen. Det er grundlæggende en god regulering, der sikrer, at pensionisternes indkomst følger indkomstudviklingen i resten af samfundet.

Ved beregningen af reguleringsprocenten anvendes den procentvise ændring i årslønnen i året to år forud for finansåret (lønåret) i forhold til årslønnen i året forud for lønåret, og lønudviklingen opgøres på baggrund af DA's årlige lønstatistik (strukturstatistikken), jf. bekendtgørelse om beregning af satsreguleringsprocenten mv.

I 2022 står vi imidlertid overfor en udfordring i form af en – efter Ældre Sagens opfattelse – uforklarlig lav regulering. Folkepensionen stiger kun 1,2 pct. i 2022, og førtidspension samt andre overførselsindkomster stiger kun med 0,15 pct. På finanslovsforslaget var der budgetteret med en stigning på hhv. 2,3 pct og 1,25 pct. baseret på DA's konjunkturstatistik.

Det betyder, at Finansministeriet i maj 2021 skønnede ca. 50% forkert for reguleringen i 2022. Ældre Sagen har ikke kunnet få nogen god forklaring på det store fejlskøn. I maj 2021 skrev Finansministeriet, at lønudviklingen i 2020 havde været lav pga. corona, men skønnet for reguleringen af folkepensionen lød alligevel på 2,3 pct. Da reguleringsprocenten i august 2021 blev opgjort til kun 1,2 pct., var der ingen yderligere forklaring – udover at DA's konjunkturstatistik og strukturstatistik ikke havde fulgt hinanden, som de plejer.

Ifølge DA's strukturstatistik er fortjenesten ekskl. genetillæg, som er DA's centrale mål for lønudviklingen, steget med 1,9 pct. i 2020. Det er meget langt fra de 1,2 pct., som folkepensionen reguleres med i 2022, jf. *tabel 2* og *tabel 3* i bilag. Vi mistænker, at det skyldes problemer med statistikken i 2020 pga. corona-situationen, fx at lønkompensationen til virksomheder i forbindelse med hjemsendelser er trukket fra, eller at en større del af virksomhedernes lønudgifter er indrettet som løn under fravær i 2020.

Tabel 2. Lønudvikling og reguleringen af folkepensionen i 2020-2022

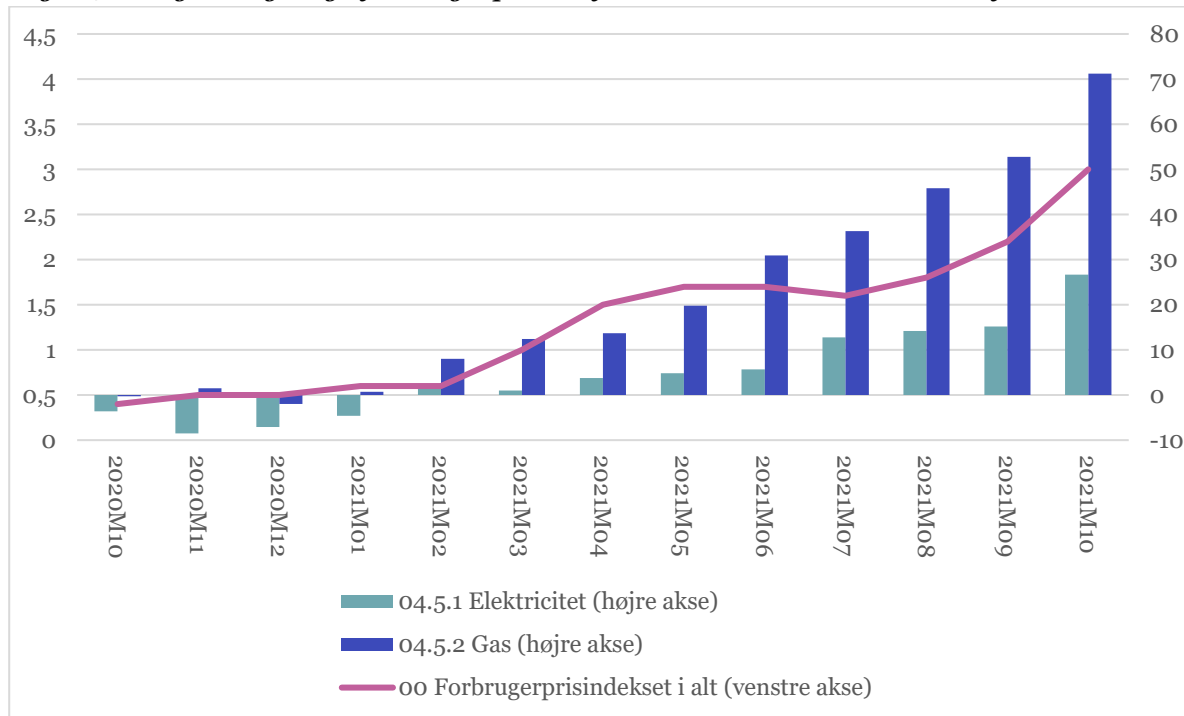
	2020	2021	2022
Regulering af folkepensionen	2,2	2,3	1,2
Lønudviklingen to år forud målt som fortjeneste ekskl. genetillæg i DA's strukturstatistik	2,3	2,5	1,9

Vi har svært ved at forklare vores medlemmer, at der er – og nu igen bliver – brugt milliardbeløb på at sikre erhvervslivet og de ansatte kompensation for corona, mens pensionisterne tilsyneladende skal leve med faldende realindkomst.

Finansministeriet har skønnet prisstigningerne til 1,5 pct. i 2022 i Økonomisk Redegørelse fra august 2021, hvilket vil give realindkomstfald for pensionister, mens erhvervsaktive ser frem til en realindkomstfremgang. Der har ikke i de sidste 20 år være så stor forskel på reguleringen af folkepensionen og priserne. Uanset grunden til den ekstremt lave regulering, er det et problem.

Den seneste udvikling i inflationen peger også i retning af, at Finansministeriets skøn på 1,5 pct. i 2022 er for lavt, jf. *figur 7*.

Figur 7. Årlig %-stigning i forbrugerpriser i forhold til samme måned året før

Kilde: Danmarks Statistik (PRIS111)

Med en inflation på 3 pct. i oktober 2021 i forhold til oktober 2020 er det svært at overbevise pensionisterne om, at priserne kun stiger med 1,5 pct. i 2022. Hvis priserne ikke falder i november og december måned, vil inflationen allerede for 2021 ligge ca. 0,5 pct. over Finansministeriets skøn på 1,3 pct. i 2021.

Det er ikke mindst et problem for de pensionister, der har fået at vide, at deres pension kun stiger med 1,2 pct. eller mindre, hvis de er førtidspensionister. De kan se, at budgettet ikke hænger sammen med de aktuelle prisstigninger på bl.a. el og varme. Dansk Energi anslår, at elregningen stiger med ca. 100 kr. pr. person om måneden, og at varmeregningen kan stige med over 700 kr. om måneden, hvis man bor i et ældre hus med naturgasfyr. Det er ikke beroligende, at nogle økonomer forventer at prisstigningen aftager igen, for hvem betaler, hvis de tager fejl?

Ældre Sagens har følgende forslag, der kan medvirke til at imødegå udfordringerne i 2022:

- Ældre Sagen foreslår at fastholde den regulering af folkepension, førtidspension mm., der stod på finanslovsforslaget, jf. brev til BEU af 9. november 2021
- Ældre Sagen foreslår, at tillægget til den grønne check forhøjes med 1.000 kr. i 2022, jf. brev til BEU af 9. november 2021
- Ældre Sagen foreslår justering af grænserne for varmetillæg, jf. brev til BEU af 9. november 2021
- Ældre Sagen foreslår en forhøjelse af ældrechecken, fx med 2.000 kroner årligt. Med den nuværende indretning af pensionssystemet er der en snæver grænse for, hvor meget ældrechecken kan forhøjes, uden at den samlede modregning i form af skat og reduceret ældrecheck og boligydelse kommer over 100%, når indkomsten stiger.
- Ældre Sagen foreslår, at formuegrænsen for ældrecheck for par forhøjes

- Ældre Sagen foreslår at modregningen af en partners arbejdsindkomst i folke- og førtidspension afskaffes
- Ældre Sagen foreslår, at beløbsgrænsen for hvor meget en folkepensionist må have i arbejdsindkomst, hæves og reguleres i takt med lønudvikling, så antallet af timer, der kan arbejdes uden modregning, ikke falder år for år

Der ofres for lidt politisk opmærksomhed på pensionsspørgsmål

Udgifter til pensionister i form af folkepension, førtidspension, seniorpension og fra 2022 tidlig pension samt boligstøtte til pensionister tegner sig for mere end 70% af Beskæftigelsesministeriets udgifter. Folkepensionen er den største udgiftskonto på finansloven.

Men det er et område med meget lidt opmærksomhed i forhold til den betydning, pensionen har som forsørgelsesgrundlag for mange mennesker. Det gælder både i forhold til Beskæftigelsesministeriet og i forhold til Beskæftigelsesudvalget – og ikke kun i den aktuelle situation, hvor reguleringen af pensionerne efter Ældre Sagens opfattelse er uforklarligt lav. Det gælder også i forhold til den løbende lovgivning o.l. på området, hvor det er meget svært at få svar eller at få ændret åbenbart urimelige forhold – selv for fejl, der er anerkendt.

Eksempler, der kræver Beskæftigelsesudvalgets opmærksomhed:

- 1) Den daværende beskæftigelsesminister lovede i 2019 en lovændring, der skulle løse problemet med, at feriepenge modregnes i pensionen, hvis arbejdsgiverne udbetaler feriepenge for sent, når medarbejderen overgår til pension. Efter reglerne skal feriegodtgørelse udbetales sammen med lønnen for den sidste ansættelsesmåned, men der er arbejdsgivere, der udbetaler senere, og det medfører modregning i pensionen – uanset om arbejdsgiverne erkender, at der er tale om for sent udbetalt feriegodtgørelse – hvis arbejdsgiverne ikke sikrer, at der sker ændring i indberetningen til Skats indkomstregister. Der er ikke kommet nogen lovændring, og der er stadig pensionister, der bliver modregnet i pensionen.
- 2) Den daværende beskæftigelsesminister orienterede i 2018 Beskæftigelsesudvalget om, at reglerne om kalenderårsmodellen har utilsigtede konsekvenser for modregningen af arbejdsindkomst, når en ægtefælle/samlever opsætter sin pension i løbet af året. Ministeren oplyste, at STAR var ved at udarbejde et lovforslag med henblik på at ændre reglerne. Der er ikke kommet nogen lovændring.
- 3) Den seneste vejledning til lov om social pension indeholder ikke nogen vejledning om de nye regler, for omberegning og efterregulering af social pension, der trådte i kraft ved indførelse af kalenderårsmodellen i 2015. Det er i realiteten ikke muligt for en borger at læse i lov om social pension og de tilhørende bekendtgørelser samt vejledninger, hvordan pensionen skal opgøres.
- 4) Pensionister, der går til domstolene, kan ikke få godtgjort deres udgifter til juridisk bistand, sådan som det er tilfældet, når der er tale om klager på skatteområdet. Da evt. klager på pensionsområdet typisk ikke vedrører store beløb for den enkelte, bliver Ankestyrelsens afgørelser næsten aldrig prøvet ved en domstol.
- 5) Ved indførelsen af den nye førtidspension i 2003 blev boligstøttereglerne ændret, så nye førtidspensionister ikke fik boligydelse, men boligsikring. Rent lovteknisk skete det ved, at "pensionister" i boligstøttelovens forstand blev defineret som folkepensionister og "gamle" førtidspensionister. Der gælder særligt gunstige regler for boligydelse til pensionister, der flytter i en kommunalt anvist ældre- eller plejebolig. Nye førtidspensionister, der allerede bor i en ældre- eller plejebolig, når de bliver folkepensionister, er imidlertid ikke omfattet af de gunstige regler for boligydelse i plejeboliger, fordi de ikke *flytter* i plejeboligen, men allerede bor i boligen. Det fremgår af en fortolkning, som Ankestyrelsen har sendt til Ældre Sagen.
- 6) I 2019 blev grænsen for arbejdsindkomst, der ikke indgår i indkomstgrundlaget ved beregning af pensionstillægget for en folkepensionist, fastsat til 122.004 kr. Beløbsgrænsen reguleres ikke, hvilket medfører, at det antal timer en folkepensionist kan arbejde uden modregning falder år for år. Ældre Sagen har efterlyst en forklaring på dette tilsyneladende paradoks, at man ønsker at give folkepensionister et incitament til at arbejde ved siden af folkepensionen, men at antallet af timer,

der kan arbejdes, løbende reduceres. Da beløbsgrænsen blev indført, påpegede Ældre Sagen det uhensigtsmæssige i, at beløbsgrænsen ikke blev reguleret med lønudviklingen som andre beløbsgrænser, men det blev afvist med den begrundelse, at "det ikke var aftalt". Det har ikke siden været muligt at få en begrundelse for, at den manglende regulering fastholdes, når der drøftes andre muligheder for at øge arbejdsudbuddet.

Bilag. Lønudviklingen over 10 år

Tabel 3 Lønudvikling 2011-2020

	Medarbejderomkostninger ekskl. genetillæg*			Fortjeneste ekskl. genetillæg*			Direkte løn inkl. pension m.v.*			Direkte løn*			Lønstigning efter lov om en satsreguleringsprocent**
	Funktion ærer	Arbejdere	I alt	Funktion ærer	Arbejdere	I alt	Funktion ærer	Arbejdere	I alt	Funktion ærer	Arbejdere	I alt	
	Procent												
2011	1.8	1.2	1.3	1.7	1.1	1.2	1.7	1.4	1.4	1.9	1.3	1.4	1.6
2012	2.6	1.8	2.3	2.3	1.4	2.0	2.1	1.3	1.9	1.9	1.0	1.6	1.8
2013	1.8	1.3	1.6	1.7	1.1	1.4	1.7	1.2	1.5	1.7	1.0	1.4	1.5
2014	1.6	0.8	1.1	1.7	0.9	1.2	1.5	0.9	1.1	1.3	0.8	1.0	1.4
2015	2.5	1.7	1.9	2.5	1.8	1.9	2.3	1.2	1.6	2.0	1.0	1.3	2.2
2016	2.8	1.7	2.3	2.8	1.8	2.3	2.5	1.4	2.0	2.2	1.3	1.7	2.2
2017	2.5	1.9	2.2	2.5	2.0	2.2	2.4	1.5	2.0	2.2	1.3	1.8	2.2
2018	2.8	2.2	2.4	2.8	2.1	2.3	2.1	1.5	1.7	2.0	1.4	1.6	2.2
2019	2.8	2.5	2.6	2.6	2.4	2.5	2.2	1.4	1.8	2.2	1.4	1.8	2.3
2020	0.9	0.4	1.1	1.6	1.5	1.9	1.6	1.6	2.0	1.6	1.5	2.0	1.2
Gns. 2011-2019	2,4	1,7	2,0	2,3	1,6	1,9	2,1	1,3	1,7	1,9	1,2	1,5	1,9

*) DA's lønstrukturstatistik, årlig ændring pr. time, voksne.

**) Finansministeriets Familietypemodel.

Som Ældre Sagen forstår DA's lønstatistik, kan den lave stigning i medarbejderomkostninger forklares ved statsligt løntilskud til medarbejdere i forbindelse med Covid-19. "Fortjeneste ekskl. genetillæg" er DA's centrale lønbegreb. Det er dog ikke muligt direkte at se sammenhængen mellem DA's statistik og den fastsattes lønstigning, fordi der er defineret en række tillæg og fradrag i Bekendtgørelse om beregning af satsreguleringsprocenten, som ikke fremgår af DA's offentliggjorte statistik. Det er ikke muligt at se, hvordan en stigning i fortjenesten efter genetillæg på 1,9 pct. bliver til en lønstigning på 1,2 pct. efter satsreguleringsloven, men forskellen mellem de to lønstigninger virker efter Ældre Sagens opfattelse uforklarligt stor. 2020 var et usædvanligt år, der både rummede overgang til samtidsferie og hjemsendelser af medarbejdere med 80% statslig lønkomensation.